עין משפט נר מצוה

קיח א מיי' פ"י מהל' טומאת אוכלין הלכה טו):
[ב עיין מיי' שם פט"ו הלכה ה. מהגהון מהר"י לנדא ז"ל:]
ג מיי' (פ"ד) מהלכות טומאת אוכלין הלכה ג:
קיט ד ה מיי' פכ"ח מה' כלים הל' א ג [ופ"ז מהל' אבות הטומאה הל' ג]:
קכ ו מיי' פט"ו מהל' פרה אדומה הל' ז:

גמרא

א)(רבן) שמעון אומר בכלים טמאין בקרקע טהורין א"ר פפא אפילו למ"ד טומאת משקין דאורייתא משקי בית מטבחיא א הלכתא גמירי לה א"ל רב הונא בריה דרב נתן לרב פפא ואלא הא דאמר ר"א ב אין טומאה למשקין כל עיקר תדע שהרי העיד ג)(יוסף) בן יועזר איש צרידה על משקי בית מטבחיא דכן ואי הלכתא גמירי לה מי גמרינן מינה א"ל רבינא לרב אשי והא ר"ש דאמר טומאת משקין דאורייתא ד)דתניא ר' יוסי ור' שמעון אומרים לכלים טהורין לאוכלין טמאין והכא קאמר ה)(רבן) שמעון בכלים טמאין בקרקע טהורין ואי הלכתא היא מה לי בכלים מה לי בקרקע קשיא אמר רב פפא הא דאמרת בקרקע טהורין לא שנו ב אלא מים אבל דם לא ומים נמי לא אמרן אלא דהוי רביעית ו)דחזי להטביל ביה מחטין וצינורות אבל ג לא הוי רביעית טמאין: אמר מר רבי יהודה אומר לכל טמא למימרא דסבר רבי יהודה טומאת משקין לטמא טומאת כלים דאורייתא' ז)והתנן ד כל הכלים שיש להן אחורים ותוך כגון הכרים והכסתות והשקין והמרצופין נטמא תוכו נטמא גבו נטמא גבו לא נטמא תוכו א"ר יהודה ה במה דברים אמורים שנטמאו מחמת משקין אבל נטמאו מחמת שרץ נטמא תוכו נטמא גבו נטמא גבו נטמא תוכו ואי סלקא דעתך טומאת משקין לטמא כלים דאורייתא מה לי נטמא מחמת משקין מה לי נטמא מחמת שרץ אמר רב יהודה אמר שמואל חזר בו ר' יהודה רבינא אמר לעולם לא הדר הא במשקין הבאין מחמת ידים הא במשקין הבאין מחמת שרץ אי הכי אדתני במה דברים אמורים שנטמאו מחמת משקין ליפלוג וליתני בדידה במה דברים אמורים במשקין הבאין מחמת ידים אבל במשקין הבאין מחמת שרץ נטמא תוכו נטמא גבו נטמא גבו נטמא תוכו אלא מחוורתא כדשנין מעיקרא חזר בו רבי יהודה איבעיא להו מכלים הוא דהדר ביה אבל באוכלין כרבי יוסי ורבי שמעון סבירא ליה או דילמא לגמרי הדר ביה כרבי מאיר אמר רב נחמן בר יצחק תא שמע ח)פרה ששתתה מי חטאת בשרה טמא ט) י)רבי יהודה אומר

בטלו

תוספות

אבל דם לא. ס) וא"ת אדרבה בדם יש לטהר טפי אפי' בכלים דדם קדשים לא איתקש למים כדאמרי' לעיל שאינו נשפך כמים אין מכשיר וי"ל דהכי פי' אבל דם היכא דמטמא כגון דם חולין או בעלי מומין א או זבח שנפסל ב לו: **אלא** דהוי רביעית דחזי להטביל בהו מחטין וצינורות. מכאן אומר ר"י שיש לדקדק דמקוה שכולו שאוב אינו פסול אלא מדרבנן דמשקין בית מטבחיא שהן דכן ע"כ הן שאובין מדמפליג בין דם למים ולא מפליג בין שאובין למחוברין ג ואמר דחזי להטביל בהו מחטין וצינורות ועוד תניא בתוספתא דמסכת מקוואות (פ"ב) מקוה שהניחו ריקן ומצאו מלא כשר ד והיינו משום דספיקא דרבנן לקולא ה וריקן נמי משמע שלא היה בו כלום מדלא קאמר שהניחו חסר והא דתניא בת"כ אך מעין ובור יכול אפילו מלא בכתף תלמוד לומר מעין מה מעין בידי שמים אף [מקוה בידי שמים נ"ל דאסמכתא בעלמא ו הוא ואם תאמר כיון דכולו שאוב כשר מדאורייתא אמאי גזרו רבנן בשאיבה כלל ז ויש לומר דגזרו שאיבה אטו דילמא אתי לאטבולי במנא דבתוך הכלי ודאי אסור לטבול מדאורייתא ח ע) ואור"י דכי נמי בטלו רביעית דמקוה פ) מכל מקום כל שהוא דמעין לא בטלו ט מדתנן בת"כ דמעין מטהר בכל שהוא והמקוה בארבעים סאה והא דמקוה במ' סאה היינו לבתר דביטלו רביעית י ואפילו הכי קתני דמעין מטהר בכל שהוא הקשה ר"י בשם הרב רבינו שלמה דאמר בפרק חומר בקודש (חגיגה כג.) גבי מקוה שחלקו בשל תדע דבעי' כשפופרת הנוד דהא ארעא חלחולי מחלחלא ובעינן ארבעים סאה במקום אחד וארעא חלחולי מחלחלא לא שייך אלא במעין יא ובעינן ארבעים סאה במקום אחד והתם מיירי בדבר שכל גופו עולה בפחות דאם לא כן מה ראיה צריך יב ס): ה"ג **נטמא** תוכו נטמא גבו נטמא גבו לא נטמא תוכו. וכן גרס רש"י ואף על גב דכל כלי שטף נמי דינו כן יג מכל מקום נקט כרים וכסתות ושקין ומרלופין משום דרבי מאיר פליג בהני דווקא דקתני סיפא רבי מאיר אומר כל שיש לו תוברואות יש לו אחורים ותוך ושאין לו תוברואות וכו' יד תוברואות פירושו תפירות שפה לפיהן סביב כעין מכנסים דאז אין מהפכין אותן להשתמש בצד אחר ויש לו דין אחורים ותוך לענין שאם נטמא גבו לא נטמא תוכו כמו שאר כלי שטף:

הא

רש"י

רבנן י) שמעון אומר בכלים טמאין. רבנן י) שמעון לטעמיה דאמר לעיל טומאת משקין דאוריי' ואפי' לטמא אחרים כדתניא גבי ספק משקה לטמא אחרים רבנן י) שמעון אומר באוכלין טמא [טז.] הלכך במשקי בית מטבחיא לא מצו רבנן לטהורינהו: **בקרקע טהורין.** ולקמן מתרגם ליה אמים ודאיכא רביעית דאיכא תורת מקוה עלה למחטין ולינורות דמדאורייתא לא מקבלי טומאה כדכתיב (ויקרא יא) מקוה מים יהיה טהור ורביעית הויא מקוה מדאוריית' דכי כתיב ארבעים סאה באדם הוא דכתיבי דנפקא לן נ) מאת כל בשרו מ) מים שכל גופו עולה בהן אבל לכלים קטנים אין צריך אלא כדי שיתכסו במים ובציר מרביעית גמרא גמירי לה דלא חשיב למיהוי מקוה וכיון דבעלמא מדאורייתא לא מיטמו ורבנן הוא דבטלו רביעית דמקוה שלא יטבילו כלים בפחות מארבעים סאה כדאמרינן בנזיר (דף לח.) עשר רביעיות הן ופרכינן והא איכא רביעית דמקוה ומשנינן בר מינה דההיא דבטלו רבנן בפרק שלשה מינין ותניא נמי ס) זה הכלל כל שאדם טובל בו ידים וכלים טובלי' בו וגזרו טומאה אף על המשקין שבקרקע כל כמה דהוי בציר מארבעים סאה והכא גבי מטבחיא אוקמוה אדאורייתא וטהורים: **הלכתא גמירי לה.** מסיני דלא מיטמאו: **מי גמרינן מינה.** דטומאת שאר משקין לאו דאורייתא הא אמרת אפילו היא דאורייתא גמירי בהני דטהורין והיכי מייתי רבי אליעזר פ) טעם למילתיה מהכא: **והא רבי שמעון.** דמשום דסבירא ליה טומאת משקין דאורייתא קאמר הכא בכלים טמאין משום דבשאר משקין דאורייתא ובקרקע הוא דטהורין משום דגבי שאר משקין דרבנן אלמא לאו הלכה למשה מסיני הוא וקשיא לרב פפא דאי הלכתא היא מה לי בכלים דגבי שאר משקין דאורייתא מה לי בקרקע: **קשיא** גרסינן. הא דרב פפא לאו מילתא היא וכי אמרה לאו אדעתיה ולא היה זכור למשניות הללו: **א"ר פפא הא דאמרת.** לרבי שמעון בקרקע טהורין לא שנו אלא מים דאיכא שם מקוה עליהן במחובר: **אבל דם.** אין בו חילוק בין קרקע לכלים דטומאה דידיה דאורייתא אף בקרקע ולר"ש כי איתמר דכן דיוסף בן יועזר אמים לחודייהו איתמר דהוי רביעית כדפרשינן: **צינורות.** שטווין בהם זהב: **אבל לית בהו רביעית.** דמדאורייתא לא חזו למקוה ומדאוריי' טמאין אף במחובר ה"נ טמאין ודקיימא לן שיעור טומאת משקין ברביעית ס) הני מילי לטמא אחרים אבל לעצמן טמאין בכל שהן כדתנן בטהרות (פ"ג מ"ג) ומייתינן לה בגמרא דכל שעה (לקמן לג:) טמא מת שסחט כו' כיון שילתה טפה ראשונה נטמאת בכבילה: **אמר מר רבי יהודה אומר.** גבי ספק משקה לטמא אחרים לכל טמא [לעיל טז.] ואפילו לכלים אלמא ודאי נגיעתן מטמא כלים מדאורייתא מדמטמינן ספק דידהו: **שיש להם אחורים ותוך.** שראויין להשתמש בהן בתוכן ובאחוריהן: **מרלופין.** של עור: **שנטמאו** (א) **במשקין.** דטומאתן לאו דאורייתא לכלים ורבנן הוא דגזור בהו משום משקה זב וזבה שהן אב הטומאה ועבדי בהו רבנן היכירא שאם נטמא גבו לא נטמא תוכו כי היכי דלידעו דהך טומאה לאו דאורייתא דלא לשרפו עליה תרומה וקדשים כדאמרינן בבכורות (דף לח.) בעדותו של חזקיה אבי עקש: **אבל מחמת שרץ.** דטומאתן דאורייתא: **חזר בו ר' יהודה.** מההיא דלעיל: **הא במשקין הבאין מחמת ידים.** שגזרו חכמים טומאות שניות על ידים סתם וגזרו עליהן שיטמאו משקין להיות תחלה וההיא דרבנן הוא: **אי הכי הא דתני אבל נטמאו מחמת שרץ וכו'.** דלא אשכח נטמא גבו נטמא תוכו אלא בנגעו בשרץ עצמו לישמעינן אפילו משקין: **אבל באוכלין כרבי יוסי ורבי שמעון סבירא ליה.** דמשקין מטמאין אוכלין מדאורייתא: **כרבי מאיר.** דאמר לא מיטמא אפי' אוכלין אלא מדרבנן: **פרה.** של זבח או של חולין: **ששתה מי חטאת.** ושחטוה בעודן במעיה: **בשרה טמא.** שמקבלת טומאה מהן דמי חטאת מטמאין אפי' אדם וכלים כדכתיב (במדבר יט) והנוגע במי הנדה וגו':

בטלו

רבינו חננאל

ר' שמעון אומר נטמאו בקרקע טהורין בכלים טמאים. **סוגיא** דשמעתא רב סבר עיקר טומאת משקה מדרבנן, ומשקי בית מטבחיא אוקימנהו בדאורייתא דכן ממש, ולא גזרו בהו כלל. ושמואל סבר טומאת משקין לעצמן מדאורייתא, לטמא אחרים מדרבנן, ובמשקה בית מטבחיא לא גזרו לטמא אחרים. **אמר רב פפא** אפילו למאן דאמר טומאת משקין דאורייתא משקה בית מטבחיא דכן הלכתא גמירי לה הכי. ואקשי עליה רב הונא בריה דר' נתן [מר'] אליעזר דאמר אין טומאה למשקין כל עיקר תדע שהרי העיד כו', ואי הלכתא היא מהלכתא מי גמרינן, ולא מצא רב פפא תשובה ולא דחינן ליה, דהא לא עלתה בתיובתא. אבל הא דאמר רבינא והאמר ר' שמעון דאמר טומאת משקין דאורייתא, דתניא ר' יוסי ור' שמעון אומרים לאוכלין טמאים לכלים טהורין, וקתני הכא בכלים טמאים בקרקע טהורים, ואי הלכתא גמירי לה מה לי בכלים מה לי בקרקע. א) הא פירקה רב פפא ואמר הא דאמר ר' שמעון בקרקע טהורין לא אמרן אלא במים שיש בהן כדי רביעית דחזו לאטבולי בהו מחטין וצנורות, כגון מקוה מים שהוא טהור, אבל אין בהן כדי רביעית לא וזהו שאמר רב פפא בזבחים כדגרסינן בשחיטת קדשים פ"ב. מקוה שיש בו ארבעים סאה מכוונות ונתן סאה ונטל סאה הרי זה כשר, ואמרינן משמיה דר' יוחנן עד רובו, אמר רב פפא ואם קדח ממנו רביעית מטבילין בו מחטין וצינוריות דמהכשרא דמקוה קא אתו. אמר מר ר' יהודה אומר לכל טמא, כלומר בין ליטמא בין לטמא בין לכלים בין לאוכלין. ואקשינן וכי ר' יהודה אית ליה טומאה למשקין מדאורייתא כלל ב). והא תניא כל הכלים שיש להם אחורים ותוך, כגון הכרים והכסתות והשקין והמרצופין שיש להם אחוריים. שפעמים ישן עליהם, ויש להם תוך שפעמים טוען בתוכם. כגון אלו נטמא גבן לא נטמא תוכם נטמא תוכם נטמא [נ"א: לא נטמא] גבן, אמר ר' יהודה במה דברים אמורים בטומאת משקין, כלומר שהיא מדרבנן שאין טומאתן מן התורה, אבל טומאת שרץ נטמא גבן נטמא תוכן נטמא תוכן נטמא גבן, הא אשכחן לר' יהודה דשני ליה בין טומאת משקין לטומאת שרץ, ואי טומאת משקין נמי דאורייתא היא מה לי טומאת משקין מה לי טומאת שרץ כולה טומאה דאורייתא היא. ואמרינן חזר בו ר' יהודה ואמר אין למשקין טומאה מדאורייתא, ואע"ג דאמר רבינא לעולם לא הדר ביה, ואוקמה להאי דתני ר' יהודה לכל טמא במשקין הבאין מחמת שרץ, והא דתני נטמא גבו לא נטמא תוכו במשקין הבאים מחמת ידים, נדחו דבריו ועמדה השמועה ש"מ הדר ביה. **איבעיא להו** מכלים הדר ביה ואמר המשקין אין מטמאין את הכלים מן התורה אלא מדרבנן. אבל באוכלין כר' יוסי ור' שמעון סבירא ליה דאמרי לאוכלין טמאין, או דלמא לגמרי הוא דהדר כר' מאיר דאמר לטמא אחרים טהור. ת"ש פרה ששתתה מי חטאת בשרה טמא מעת לעת. ר' יהודה אומר בטלו במעיה. ואי ס"ד דסבר ר' יהודה דיש טומאה למשקין באוכלין, וכי בהאי כר' יוסי ור' שמעון סבירא ליה, נהי דלא מטמיא טומאה חמורה כאב לטמא במשא כאשר עיקר מי חטאת ותורתם, שהן מאבות הטומאה ומטמאין אדם במשא וכלים וכל שכן אוכלין. כדתנן למעלה מהן נבלה ומי חטאת שיש בהן כדי הזיה שמטמאין האדם במשא לטמא בגדים, טומאה

מסורת הש"ס

א) [נ"ל רבין], ב) [לעיל טז. וש"נ], ג) [נ"ל ר' יוסף], ד) [לעיל טז.], ה) [נ"ל רבין], ו) [עי' תוס' ע"ז עה: ד"ה מים שהנדה כו'], ז) כלים פכ"ה משנה א ע"ש, ח) פרה פ"ט [מ"ה], ט) [מעת לעת], י) [נ"ל רבין], כ) [נ"ל רבין], ל) [לקמן קט.], מ) [ויקרא טו], נ) תוספתא מקואות פ"א ה"ו, ס) בס"א: אלעזר, ע) [ועי' תוס' ב"ב סו. ד"ה מכלל], פ) [בכתובות מיר לח.], צ) [ועי' תוס' מיר לח. ד"ה בר מהסוה].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מרלופין של עור שנטמאו מחמת משקין:

גליון הש"ס

ברש"י ד"ה אבל לית בהו רביעית וכו' הנ"ב לטמא אחרים. ע' לעיל יד ע"א תוד"ה דאיכא משקין: תוס' ד"ה אבל דם לא. תמוה לי כמה דפשיטא להו לתוספת דבדם ליכא טומאת משקין דאורייתא ומדמו טומאה להכשר והא לעיל דף טז ע"ב אמרינן ת"ש ונשפך אהרן וכו' מאי לאו טומאת דם הכי דדם טמא מדאורייתא וכך מבואר מדברי תוס' שם ד"ה מדרבנן הוא מלאו מדאורייתא וכמ"ד וכו' והכי דס"ל דלמ"ד דטומאת משקין דאורייתא גם דם קדשים טמא דאורייתא ולע"ג:

מוסף רש"י

לכלים טהורין. אם נולד ספק זה בכלים, כגון משקין טמאים שנשפכו לבין הכלים, ספק נגעו ספק לא נגעו, טהורין, דקסברי משקין אין מטמאין כלי אלא מדרבנן ועל ספיקו לא גזרו (לעיל טז.). **לאוכלין טמאין.** אם נולד ספק זה באוכלין, כגון משקין טמאין שנשפכו לבין הככרות ספק נגעו ספק לא נגעו, טמאין, דקסברי משקין מטמאין אוכלין מדאורייתא, הלכך ספק נמי ברשות היחיד טמא (שם).

מוסף תוספות

א. שנשחטו בעזרה. תוס' שאנץ. ב. דחשיב משקה מדאורייתא. שם. ג. וסתם משקין בית מטבחיא נמי שאובין הם. תוס' ב"ב סו. ד"ה מכלל. ד. מפני שזה ספק מים שאובין למקוה. תוס' ב"ב שם. ה. וליכא למימר דלאו בכולו שאוב איירי אלא כשהיה בו מים אך שהיה חסר. דריקן. תוס' שם. ו. כמו כמה דרשות דתורת כהנים. שם. ועי' תוס' הרא"ש כאן שמביא כמה דוגמאות. ז. והא לא אתי לידי חורבה. תוס' שאנץ. ח. דדומיא דמעין אמר רחמנא שהן בקרקע. תוס' ב"ב שם. ט. ויכול להטביל מחטין במעיין אפי' כל שהוא. תוס' נזיר לח: ד"ה בר. י. דאי קודם לכן גם המקוה טהור ברביעית. שם. יא. דאי במים שאינם נובעים וכו' דבר הנראה לעינים שאם היו חופרים סביבות הגומא לא היו מוצאים הקרקע לח כלל אלא ודאי במעין איירי שכל דרך מבוא המים הארץ מנוקבת. תוס' הרא"ש. יב. פשיטא שאין טובלין בו אם אין בו מ' סאה במקום א' שיהיה כל גופו עולה בהן, שם. יג. וא"כ אמאי לא נקט נמי שאר כלי עץ. תוס' ר"פ. יד. (ד)נקט הני להשמיענו דאע"ג דאין להם תפוראות יש להם תורת כלי לקבל טומאה ואם נטמא תוכו נטמא גבו. שם (וגירסתו "תפוראות" במקום "תוברואות" בתוס').

א) מדברי רבינו נראה דלא גרס בגמ' קשיא ואפשר דלזה רמז רש"י קשיא גרסינן לאפוקי מגי' הר"ח. ב) ר"ל לטמא את הכלים וכן במסקנא דאמר דחזר בו ר"י ואמר דאין למשקין טומאה דאורייתא ר"ל לטמא את הכלים.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

בטלו במעיה ואי סלקא דעתך מכלים הוא דהדר ביה אבל באוכלין כר' יוסי ור' שמעון סבירא ליה אמאי בטלו במעיה לגמרי נהי דטומאה חמורה לא מטמאו טומאה קלה מיהא ניטמאו מאי בטלו במעיה נמי בטלו מטומאה חמורה אבל טומאה קלה מטמאו מכלל דתנא קמא סבר טומאה חמורה נמי מטמאו הא בשרה טמא קתני כולה ר' יהודה היא וחסורי מיחסרא והכי קתני פרה ששתתה מי חטאת בשרה טמא בד"א טומא' קלה אבל טומאה חמורה לא שרבי יהודה אומר בטלו במעיה רב אשי אמר לעולם בטלו במעיה לגמרי (א) משום דהוה ליה משקה סרוח ר' יוסי ורבי שמעון אומרים לאוכלין טמאין לכלים טהורים אמר רבה בר בר חנה אמר ריש לקיש רבי יוסי בשיטת ר"ע רבו אמרה דדריש יטמא יטמא (ג) דתנן בו ביום דרש ר"ע [1] וכל כלי חרש אשר יפול מהם וגו' אינו אומר טמא אלא יטמא יטמא אחרים לימד על ככר שני שעושה שלישי בחולין והכא היכי דריש [2] וכל משק' אשר ישתה בכל כלי יטמא יטמא לטמא טומאת אוכלין אתה אומר לטמא טומאת אוכלין או אינו אלא לטמא טומאת משקין אמרת לא כך היה מאי לא כך היה אמר רב פפא לא מצינו טומאה שעושה כיוצא בה רבינא אמר מגופיה דקרא נמי לא מצית אמרת יטמא לטמא טומאת משקין דאי סלקא דעתך יטמא דסיפא לטמא טומאת משקין יטמא דרישא נמי לטמא טומאת משקין ניערבינהו וניכתבינהו [2] מכל האוכל אשר יאכל אשר יבא עליו מים וכל משקה אשר ישתה בכל כלי יטמא תרי יטמא למה לי אלא יטמא דרישא לטמא טומאת משקין יטמא דסיפא לטמא טומאת אוכלין ואימא לטמא את הכלים ולאו ק"ו הוא ומה כלי שמטמא משקה אין מטמא כלי משקין הבאין מחמת כלי אינו דין שלא יטמאו את הכלים ואימא כי לא מטמאו משקין הבאין מחמת כלי אבל משקין הבאין מחמת שרץ ה"נ דמטמאו משקין הבאין מחמת שרץ מי כתיבי ולאו

בטלו במעיה. דאינן ראויין למי חטאת ואין עוד שמן עליהן. ואי אית ליה לרבי יהודה משקין בעלמא מטמאו אוכל נהי דבטלי מתורת מי חטאת לענין דלא הוי טמא אב הטומאה לטמא אדם וכלים שם משקה טמא מי ליכא עלייהו כשאר משקין לטמא בשר זה שהוא אוכל ואמאי בטלו במעיה לגמרי אפילו מלטמא בשר זה דהיינו טומאת אוכלין קלה נהי דטומאה חמורה לא מטמאו אם נגעו אדם וכלים בהן בתוך המעים דהא אין שם מי חטאת עליהן טומאה קלה כגון את הבשר לטמאו דהא משקין בעלמא נינהו ושם טומאה לא פקע מינייהו דניטמאו מחמת עצמן דאין נגיעה גדולה ממה שהן נוגעין בעצמן וכי אזיל שם מי חטאת מינייהו הוו להו משקין שנגעו במי חטאת אלא ש"מ מכולהו הדר ביה וכיון דבחוץ לא מטמאו משקין אוכלין אלא מדרבנן הכא דמילתא דלא שכיחא לא גזור: **טומאה חמורה.** אדם וכלים. טומאה קלה אוכלין: **והא בשרה טמא קאמר.** דלא טימא אלא את הבשר ולא תנא אדם וכלים הנוגעין בהן טמאין: **אבל טומאה חמורה.** שיהא עדיין שמן עליהן לטמא אדם הנוגע בהן לא מטמאי שר' יהודה אומר בטלו במעיה מתורת מי חטאת: **רב אשי אמר לעולם לגמרי.** דאפי' שם משקה בעלמא ליכא עלייהו דה"ל משקה סרוח ותניא בת"כ (ג) וכל משקה אשר ישתה בכל כלי יטמא פרט למשקה סרוח: ר' יוסי תלמידו של ר' עקיבא היה כדתניא ביבמות בהבא על יבמתו (דף סב:) והיה העולם שמם עד שבא ר"ע אצל רבותינו שבדרום ושנאה להם ואלו הן ר"מ ורבי יהודה ור' יוסי ור"ש ור"א בן שמוע: **דדריש יטמא.** דכתיב גבי אוכלין טמאין יטמא ואיהו נמי דריש יטמא דכתיב גבי משקין טמאין יטמא: **בו ביום.** ביום שמינו את ר"א בן עזריה לנשיאות: **אשר יפול מהם אל תוכו.** ותניא בהכל שוחטין (חולין כד:) אע"פ שלא נגע אלא נתלה באוירו ה"ל כלי ראשון וכתיב כל אשר בתוכו יטמא (ד) מחמת הכלי ה"ל אוכל שני ואינו אומר טמא אלא יטמא לדרוש ביה יטמא: **לימד על ככר שני.** דהא קרא משתעי באוכלין כדכתיב בתריה מכל האוכל אשר יאכל והוא היה בתוך הכלי יטמא אלמא ככר שני עושה שלישי ואף בחולין דקרא סתמא כתיב. והא ליכא למימר דאוכלין שבו מקבלין טומאה מן השרץ דליהוי אויר כלי כמאן דמלי טומאה וניהוי אוכל ראשון דא"כ אף כלים שבאוירו יטמאו ובפרקין [כ.] מפרשינן לה בהדיא דעל כרחך שני הוא ומן הכלי הוא מקבלה שמטמא את השלישי. ואני שמעתי ככר עושה כיוצא בו ואית ליה לר"ע אוכל מטמא אוכל וא"א לומר כן משום דלא אשכחן לה בהדיא וע"י הדחק נאמר וא"כ כי אקשי לעיל [יד.] והא אין אוכל מטמא אוכל ודחיק נפשיה ואוקמה מדרבנן טמא נימא כר"ע ס"ל דהא ר"ע גופיה איירי ביה והוסיף עדות על עדותו ולקמן דקאמר לא כך היה ולא מצי לדחויה אלא ע"י טעם זה לא מצינו טומאה עושה כיוצא בה הרי מצינו לר"ע ועוד בהדיא אמר לקמן [ע"ב] בההוא יטמא לטמא את המשקין ולא אוכל כיוצא בו: **והכא.** גבי יטמא דמשקין דקאמר רבי יוסי [טז.] דמטמא אוכל היכי דריש ליה רבי יוסי דמוקי ליה לטמא אוכל ולא לטמא משקה כיוצא בו ולא כלי: **וכל משקה אשר ישתה בכל כלי.** אם היה המשקה הזה בתוכו של כלי חרס דהא עלה קאי יטמא ודריש ביה יטמא לטמא את האוכל: **לא מצינו טומאה שעושה כיוצא בה.** כדאמרינן לקמן [ע"ב] דלהכי קרינא יטמא למימר דהוא טמא ואין עושה כיוצא בו: **ואי ס"ד.** האי יטמא דכתיב במשקה בסיפיה דקרא לטמא משקים קאמר ויטמא דרישא דכתיב גבי אוכל ע"כ לטמא משקין מוקמי ליה לקמיה א] דהכתיב לעיל מהאי קרא טמא הוא ואמרינן הוא טמא ואין עושה כיוצא בו ומדאיצטריך למעוטי אוכל מכלל דמשקין מטמאי א"כ יטמא יטמא למה לי ליערבינהו ונכתבינהו כו': **ואימא.** יטמא דסיפא לטמא את הכלים ואמאי קאמר רבי יוסי [טו.] לכלים טהור: **ומה כלי.** שטימא את המשקה הזה לא יוכל לטמא את הכלי כדאמר לקמן [כ:] כל אשר בתוכו יטמא מכל האוכל אוכלין ומשקין מיטמאים מאויר כלי חרס ואין כלים מיטמאים מאויר כלי חרס משקין אלו שבאין מחמת כלי אינו דין כו': **ואימא כי לא מטמאו משקין הבאים מחמת כלי.** דבהאי קל וחומר הוא דנפקא לן דאין משקה מטמא כלי (ה)(אימא כי לא מטמאו משקין כלי) הני מילי משקין הבאין מחמת כלי אבל משקין שנגעו בשרץ יטמאוהו: ומשני

הא בשרה טמא קתני. משמע דוקא בשרה אבל אדם וכלים לא והיינו משום דנפסלו בהיסח הדעת ואם תאמר כיון דפרחה מהן טומאה חמורה אפי' טומאה קלה לא לטמאו דהא אמרי' בפ' בא סימן (נדה נא.) ובפ' טבול יום (זבחים קה.) כל שסופו לטמא טומאה חמורה לא בעי הכשר [א] שרץ וחשיב [ב] כאילו נגע בשרץ והיינו דוקא בעוד שסופו לטמא טומאה חמורה אבל כשאין ראוי כבר לטמא טומאה חמורה בעי הכשר כדאמרינן בפרק בהמה המקשה (חולין עג.) גבי בשר הפורש מאבר מן החי דלא מהני ליה ו) מה שסופו לטמא טומאה חמורה כשהיה עם אביו לשויה מוכשר כיון דלאחר שפירש ממנו אין ראוי לטמא טומאה חמורה וי"ל דשאני התם [ג] כששימש מעשה עץ שימש כדאמרינן בהעור והרוטב (שם דף קכט.) ולכך כשפירש מאביו בעי הכשר אבל מי חטאת צריך שיהו ראויין מתחלה לשתיה ונמצא טומאה חמורה שלהן אינו מעשה עץ אלא מטעם שיהיו ראויין לשתיית אדם דבע"א לא היו ראויין להזאה ולכך אף כשנפסלו לא פרחה טומאת משקין:

בטלו במעיה. אבל בעודם בפיה לא בטלו אע"ג דאמרינן במסכת פרה (פ"ט מ"ג) דכל העופות פוסלין מי חטאת [ד] אור"י דהתם מיירי קודם קדוש ונפסלים כדפ"הי) בהנזקין (גיטין נג) דבעינן שתהא חיותן בכלי [ה] או משום מלאכה [ו] ט) והכא איירי לאחר קידוש [ז] מדחשיב להו סופו לטמא טומאה חמורה ומלאכה אינה פוסלת אחר קידוש כדתנן במסכת פרה (פ"ד מ"ד) מים מלאכה פוסלת בהן עד שיתן לתוכן אפר ט)(ובסיפא) יליף לה מדכתיב למי נדה [ח] וכבר הם למי נדה [ט] ובטלו במעיה משום היסח הדעת ובתוספת' (דמקוואות פ"ח) מפרש טעמ' דר"י משום דכתיב למשמרת יצאו אלו שאינם למשמרת הואיל ששתתה מהן הפרה: **לא** מצינו טומאה עושה כיוצא בה. פי' הקונט' כדדרשינן לקמן יטמא שאין טומאה עושה כיוצא בה ואית ספרים דל"ג לקמן ולשון לא מצינו לא משמע כן דמשמע דמעצמא נפקא לן ממשמעות ומפר"י לא מצינו טומאה עושה כיוצא בה כדדרשינן לעיל [י] (דף יד.) מטמא הוא [יא]:

י) **רבינא** אמר מגופיה דקרא לא מצית אמרת. דאי ס"ד לטומאת משקין לא לכתוב אלא חד יטמא תרי זימני למה לי [יב] למעוטי שאין טומאה עושה כיוצא בה: **ומה** כלי שמטמא משקין. וא"ת משקין הבאין מחמת אוכל לא יטמאו אוכל מהאי ק"ו וכן אוכל הבא מחמת משקין לא יטמא משקין וי"ל דהכא עביד שפיר ק"ו דמה כלי שאין מטמא כלי משום שהוא קל שאינו אב הטומאה דכשהוא אב הטומאה מטמא כלי וכ"ש משקין הבאים מחמת כלי דקילי טפי אבל מה שאין אוכל מטמא אוכל היינו לפי שאין עושה כיוצא בו וא"ת משקין הבאים מחמת כלי שנגע במת מנלן דלא מטמאו כלי דמק"ו דכלי לא אתי דכלי שנגע במת מטמא כלי וי"ל דהאי קרא בשרץ כתיב [יג] אבל משקין שנגעו בכלי שנגע במת לא כתיב: ולאו

מסורת הש"ס

א) [לקמן כ.], ב) חולין לג: סוטה כז:, ג) [שמיני פרשה ח], ד) [ויקרא יא], ה) [מראה אש מ"ז], ו) מה שטימא לטמא כצ"ל ר"מ, ז) [לא מצאתי שם רק בהמגרש פו: רש"י ד"ה מפני שמוצאת משמע כן. אמנם ברש"י חולין ע: ד"ה אם מבואר כן להדיא], ח) [וע"ע תוספות גיטין פו: ד"ה כל ותוס' חולין ע: ד"ה אם יכולה], ט) [ובספרי כצ"ל], י) ר"מ כתב שזה עם דלעיל דבור אחד,

תורה אור השלם

1. וְכָל כְּלִי חֶרֶשׂ אֲשֶׁר יִפֹּל מֵהֶם אֶל תּוֹכוֹ כֹּל אֲשֶׁר בְּתוֹכוֹ יִטְמָא וְאֹתוֹ תִשְׁבֹּרוּ: ויקרא יא לג
2. מִכָּל הָאֹכֶל אֲשֶׁר יֵאָכֵל אֲשֶׁר יָבוֹא עָלָיו מַיִם יִטְמָא וְכָל מַשְׁקֶה אֲשֶׁר יִשָּׁתֶה בְּכָל כְּלִי יִטְמָא: ויקרא יא לד

מוסף רש"י

בו ביום דרש ר"ע. במס' ברכות (כח.) אמרינן דכל היכא דתני בו ביום הוא יום שהושיבו את ר"א בן עזריה לנשיאות, שנתרבו תלמידים שנתנו רשות ליכנס לכל, שהיה רבן גמליאל אומר כל ת"ח שאין תוכו כברו אל יכנס לבהמ"ד ורבתה תורה בו ביום ולא היתה הלכה תלויה בבית המדרש שלא פירשוה (סוטה כז:). **וכל כלי חרש אשר יפול מהם וגו'.** שרץ שנפל לאויר תנור שהוא כלי חרס נטמא והרי הוא ראשון והתנור מטמא מה שבתוכו והוי שני, וכתיב יטמא (חולין לג:). **אינו אומר טמא.** כל אשר בתוכו טמא, אלא יטמא. למדרש נמי יטמא שמטמא אחרים (סוטה כז:). **לימד על ככר שני.** להכי נקט ככר לפי שהוא מצוי בתנור שהוא כלי חרס (שם) דסתם תנור ככרות בתוכו (חולין לג:). **שעושה שלישי בחולין.** וקרא סתמא כתיב (סוטה כז:) משמע בין חולין בין תרומה (חולין לג:).

מוסף תוספות

א. מים ושרץ. תוס' ר"פ. ב. (ד)בלא נגיעת שרץ. שם. ג. גבי בשר הפורש מן האבר בעודו מחובר לא היה ראוי לקבל טומאת אוכלין כל זמן שלא הוכשר כדמוכח וכו' גבי כששימש. תוס' הרא"ש. ד. והוא הדין בהמה וחיה. תוס' ר"פ. ה. שלא ימלא כלי זה ויערה בכלי אחר קודם קידוש. רש"י חולין ט: ד"ה אם. ו. דהואיל והפרישו מהן לשתות הרי נעשה בהן מלאכה ונפסלו. רש"י שם. ז. שנתקדשה באפר. תוס' ר"פ. ח. כלומר שמור אותו למי נדה שלא יעשה בהן מלאכה. שם. ט. [וגם לטעם הראשון דפסול משום] דחיותן בכלי היינו קודם קידוש דדרשינן ליה ממים חיים אל כלי. תוס' הרא"ש. י. גבי אוכל דאין מטמא אוכל. תוס' ר"פ. יא. הוא טמא [ו]אין עושה כיוצא בו טמא וה"נ דמשקין ילפינן מיניה. תוס' הרא"ש. יב. ואין ריבוי אחר ריבוי אלא למעט לומר דאין אחד מהם עושה כיוצא בו, ומסתבר למימר דמידי דכוותיה קא ממעט. שם. ועי' מהרש"א כאן שפי' כן דברי התוס'. מיהו בחי' רבינו דוד כתב דלהכי כתב רחמנא יטמא לומר שאין טומאתו של זה כטומאתו של זה, וכן בתוס' ר"פ בתוספת ביאור, ועי' חי' הר"ן. יג. וכיון דכתיב בשרץ לא אפשר למדרשיה לטמא את הכלי. תוס' שאנץ. וכיון דהאי משקה לא מטמא כלי הה"נ משקין שנגעו במת כיון דלא אשכחן בשום דוכתא שיקבל כלי טומאה אלא מאב הטומאה. תוס' הרא"ש.

רבינו חננאל

קלה מיהת שהיא טומאת אוכלין תטמא, אמאי תני בטלו במעיה, ואם תאמר כי ר' יהודה הכי נמי לעולם דטומאה קלה מטמא, והא תנא קמא נמי בשרה טמא קתני, כלומר לא היא טומאת מי חטאת עצמה שהיא טומאה חמורה, אלא טומאה קלה והיא טומאת אוכלין הוא דמטמאה, ואי הכי מאי בינייהו, ואמרינן חסורי מחסרי והכי קתני, בשרה טמא טומאה קלה, אבל טומאת מי חטאת שהיא חמורה שמטמא במשא לא, דברי ר' יהודה, שר' יהודה אומר בטלו במעיה, ולעולם באוכלין ר' יהודה כר' יוסי ור' שמעון סבירא ליה. **רב אשי אמר לעולם בטלו לגמרי,** משום דהוי משקה סרוח. **אמר מר ר' יוסי ור' שמעון אומרים לאוכלין טמאין** כו'. אמרינן ר' יוסי ור' שמעון בשיטת ר' עקיבא אמרה שהמשקין מטמאין את האוכלין, ולא את הכלים דדריש ידטמא יזטמא הנוגע בו, דתנן בסוטה פרק בו ביום דרש ר' עקיבא, וכל כלי חרש וגו', [ו]כוותיה דריש הכא ר' יוסי וכל משקה אשר ישתה בכל כלי יטמא, האוכל הנוגע במשקה הזה יטמא, אתה אומר אוכל מיטמא מן המשקה, או אינו אלא המשקה מיטמא מן המשקה ולא האוכל מן המשקה, אמרת לא כך היה, כלומר אין טומאה עושה כיוצא בה, ומאי היא אין מיטמא משקה ממשקה, אלא האוכל הוא שמיטמא מן המשקה. רבינא אמר אין טומאה עושה כיוצא בה מרישא דקרא נפקא, מכל האוכל אשר יאכל אשר יבא עליו מים יטמא, טמא לא אמר אלא יטמא, ללמדך כי הוא טמא וגם הנוגע בו יטמא, ואי ס"ד כי האוכלין לעולם אין מיטמאין מן המשקין, וכי יטמא דכתיב הכא במשקה אשר ישתה שניהן לטמא את המשקין באו, הוה ליה לקרא למיכתב חד יטמא, תרי למה לי, אלא יטמא דכתיב באוכל לטומאת משקין, ויטמא דכתיב במשקין אשר ישתה, לטמא טומאת אוכלין. **ואימא** יטמא דכתיב במשקה אשר ישתה לטמא כלים הוא דאתא ולא לטומאת אוכלין. ודחינן ומה כלי המטמא את המשקה אינו מטמא כלי, שאין כלי מטמא כלי. דקיימא לן שאין טומאה עושה כיוצא בה. משקין הבאין מחמת כלי דתנינן בספרא שהכלים מטמאין את המשקין, שנאמר וכל משקה אשר ישתה בכל כלי יטמא כו' [אינו דין שלא יטמא את הכלים]. **הא תינח** משקין הבאין מחמת הכלי אין מטמאין את הכלי כדקאמרת, משקין הבאין מחמת שרץ אמאי לא יטמו את הכלי. ודחינן וכי תמצא מן התורה בפירוש כתוב שהשרץ מטמא משקין,

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה ואי ס"ד וכו' דהכתיב לעיל מהאי קרא. מלת לעיל נמחק וצ"ל בתר האי קרא:

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

ולאו מק"ו מה **קאתי ומה משקין הבאין מחמת כלי.** וע"ע [א] גילף מק"ו לחוכל ומה חוכל הבא ממחמת שרץ מטמא משקין שרץ גופיה לא כל שכן והשתא ניתא דבין משקין ובין חוכל מטמא כלי וי"ל דע"כ אין חוכל מטמא כלי אפילו בא ממחמת שרץ מק"ו דמשקין הבאין ממחמת כלי שמטמא חוכל ואין חוכל מטמא כלי חוכל הבא ממחמת שרץ שאין מטמא חוכל [מהות טומאה] אינו דין שלא יטמא כלי: **דין הוא** מן הדין **להיות בנדון.** הקשה הרב רבי יעקב הלוולינ"ש מה כן יהיו משקין הבאין ממחמת שרץ שניים כמשקין הבאין ממחמת כלי ואהני קל וחומר למטמו ואהני דיו להיו שניים [ב] דכה"ג אמרינן בכילד הרגל (ג"ק כה:) גבי קל וחומר דמפך בחמת ניחא אהני קל וחומר לטומאת ערב ואהני דיו לאפוקי מטומאת ז' וגבי קרן בחלב הניחק[ה] אמרינן נמי אהני דיו וקל וחומר לזק שלם ואהני דיו למגופו ואומר ר"י דלא קשה להכא לא משכחת מידי שנגע בשרץ שלא יהיה ראשון הלכך אין לחלק אבל גבי מת [ג] משכחת דבר הנוגע בו שלא יהיה ראשון אהני קל וחומר לגוף חוכלים וכלי חרס[ד] וזק שלם מגופו תרי מילי ניתנו אבל אין לתרץ משום דאיכא למימר ק"ו הכי ומה חלש וכלים שאין מטמא מאויר כלי חרס מטמא משרץ שמטמא מאויר כלי חרס לא כל שכן שמטמא משרץ דהשתא נמי איכא למימר דיו[ה] כדמוכח בכילד הרגל (שם): **ובי תימא אוכל חמור דמטמא משקין.** הוי מצי למילף דאין חוכל מטמא כלי מקל וחומר ומה כלי שמטמא חוכל אין מטמא כלי חוכל שלא יטמא משרץ דין הוא שלא יטמא כלי: **ומהו עלייהו שמקבלין טומאה בלא הכשר.** תימה לר"י לאכתי לא הוי קל וחומר דהא עלייהו לא מצי למילף מהכי להו לקבל טומאה ממקשין ולענין חוכל מהכי להו ק"ו חוכל ממה ולעיל דליף ממקה לא מטמא כלי לא מצי למילף בק"ו מחוכל שמטמא משקה ואין מטמא כלי משקה ללא מטמא משקה לא כ"ש דהא גופא מנלן לחוכל לא מטמא כלי ועוד דמשקין חמור מחוכל דמטמא חוכל והכא לא מצי למיעבד ק"ו כלעיל דמה לי שמטמא חוכל אין מטמא כלי חוכל הבא ממחמת שרץ לא כ"ש דמ"מ חוכל הבא ממחמת שרץ מנלן[ו]: **ומה** מחוסר בפורים. אפי' מאן לית ליה דיו אפילו היכא דמיפרך קל וחומר הכא מוקה שלישי מן התורה. ניחא ליה להניח מקרא וה"מ למידרש שלישי לקודש קל וחומר מטבול יום[ז] ורש"י פירש דלהכי אינטריך למימר למדנו שלישי מן התורה ללא מינחת דיו אבל השתא למדנו מן התורה לא למאויר דיו ומשום דיו לא מהניא ליה ק"ו דמשקין הבאין ממחמת כלי מטמאין משקין הבאין מחמת כלי חוכל הבא ממחמת שרץ לא כל שכן דיו לבא מן הדין להיות בנדון יטמא דרישא היכי דריש מכל האוכל אשר יאכל אשר יבא עליו מים יטמא יטמא לטמא את המשקין אתה אומר לטמא את המשקין או אינו אלא לטמא את הכלי אמרת ק"ו ומה משקה שמטמא אוכל אינו מטמא כלי אוכל שאין מטמא אוכל אינו דין שלא יטמא כלי הא מה אני מקיים יטמא לטמא את המשקין שהן עלולין לקבל טומאה מאיר משקין משום דעלולין לקבל טומאה תיפוק ליה משום דליכא מידי אחרינא ה"ק וכ"ת אוכל חמור דמטמא משקין ניטמייה לכלי ההוא חומרא דמשקין הוא משום דמשקין עלולין לקבל טומאה ומה היא עלילתן שמקבלין טומאה שלא בהכשר יטמא דאין עושה כיוצא בה מהבא נפקא מהתם נפקא[ט] [1] וכי יותן מים על זרע ונפל מנבלתם עליו טמא הוא טמא ואין עושה טומאה כיוצא בה חד במשקין הבאין ממחמת שרץ וחד במשקין הבאין ממחמת כלי וצריכי דאי אשמועינן במשקין הבאין ממחמת כלי משום דלא חמירי אבל במשקין הבאין ממחמת שרץ דחמירי אימא עושה טומאה כיוצא בה ולשמעינן משקין הבאין ממחמת שרץ וכ"ש משקין הבאין ממחמת כלי [י] מילתא דאתיא בקל וחומר טרח וכתב לה קרא א"ל רבינא לרב אשי והא אמר רבא לא ר' יוסי סבר כר' עקיבא ולא ר"ע סבר כר' יוסי אמר ליה רבי יוסי בשיטת ר"ע רבו אמרה וליה לא ס"ל אמר ליה רב אשי לרב כהנא בשלמא ר' יוסי לא סבר לה כר"ע [כ] דתניא א"ר יוסי מניין לרביעי בקודש שהוא פסול ודין הוא ומה מחוסר בפורים שמותר בתרומה פסול בקודש שלישי שפסול בתרומה אינו דין שיעשה רביעי בקודש ולמדנו שלישי בקודש מן התורה ורביעי מקל וחומר שלישי מן התורה דכתיב [2] **והבשר אשר יגע בכל**

ד) ומאי **משקין הבאין ממחמת שרץ מי לפיכי.** בחוריית' ממשקין ממחמת כלי חוכל לחמו ומה כו' וכיון דמייליכו חוכל דלכפי דיו למשקין שנגעו בשרץ הבאין מן הדין דמשקין שנגעו בכלי להיות כנדון מה חלו חלו אין מטמאין כלי קל חלו חלו אין מטמאין כלי: **טעמא דריסא.** גבי חוכל היכי דליכא ריסא ליה ר"ע: **משקה שמטמא חוכל.** כלמחמן לעילא[ה] אינו מטמא כלי כלמחמן[ו] חוכל שאין מטמא חוכל דאין טומאה עושה בה אינו דין כו'. והוה הדין דמצי למימר נמי קל וחומר מיניה וביה כלמחמן גבי משקין דניחא ליה למימר הכי מה כלי שמטמא את החוכל הזה אינו מטמא כלי חוכל שנגע ממחמת כלי כו' אלא משום דהדר מצטריך ליה למימר כלעיל ואימא הני מילי חוכל הבא ממחמת שרץ דאית ביה טומאה חמורה אבל חוכל הבא ממחמת כלי דלית ביה טומאה חמורה ניחא ליה למילף ממשקה דחוקיתנא בהו דלא שנא נגעו בשרץ לא שנא ניטמאו מן הכלי לא מטמאו כלי: **וכי תימא חוכל חמור.** ממשקה דלילו משקה אין מטמא משקה ולילו חוכל קמ"ל מטמא משקה שלכך נתע"ג דאין משקה מטמא כלי יהא חוכל מטמא כלי: **הסוה.** לחוקימנא הלי יטמא לחוכל לטמא משקה תומרא דמשקין היא דעלולין לקבל טומאה: **יטמא לחין עושה כיוצא בה.** כלומר השתא דהשתין יטמא יטמא ומהי דקרינן בתרוייהו [ח] יטמא ללמד מיעוט לחין מטמא כיוצא בו כגון חוכל חוכל ומשקה משקה: **הוה.** מיעוטא וחוכל לכוותיה קא ממעט: **תד.** למעוטי משקין הבאין ממחמת שרץ ע"ג דלא כתיבי בהלי קרא משקין דכי יותן מים על זרע וגו' דמשמע [ט] לחלי שנגע בהן שרץ לאחר שניגבו מיהו גלי בחוכל והוה הדין למשקה: **ותד ממשקין הבאין ממחמת כלי.** הכוה יטמא לעליו מיירי בבאין ממחמת כלי: **והא אמר רבא לא רבי יוסי.** ללקמן דלריש ק"ו ממחוסר כפורים שבר לה כר' עקיבא שיהא שני עושה שלישי בחולין ולא רבי עקיבא שני עושה שבר לה כרבי יוסי ממאי דמייתי לקמן רביעי בקודש מקל וחומר ממחוסר כפורים ומילתיה דלרבא פרכוה רב אשי ורב כהנא לקמן בסמוך וכיון דלית ליה לרבי יוסי משקין מטמאין אחרים לחוליית לא משכח רביעי מטמא דלריש יטמא על כרחך לית ליה שני עושה שלישי בחולין להה בין יטמא לחוכלין בין יטמא למשקין אפי כתיבי: **בשיטת רבי עקיבא רבו אמרה.** להא דאמר טומאת משקין לטמא אחרים לחוליית מיבעי ליה למדרש יטמא יטמא אלימא דר"ע יטמא יטמא לית ליה גבי חוכלין וקל"ח יוסי הוא ודלית ליה ר"ע יטמא יטמא לית ליה למשקין מטמאין אחרים לחוליית אבל רבי יוסי לא קבירא ליה טומאת משקין לטמא אחרים לחוליית ולא דלית ליה יטמא יטמא: **בשלמא רבי יוסי לא סבר ליה כר"ע.** דאני עושה שלישי בחולין מקל וחומר ממחוסר כפורים **דתניא אמר רבי יוסי מניין לרביעי בקודש שפסול ודין הוא מה מחוסר כפורים שמותר בתרומה פסול בקודש שלישי שפסול בתרומה אינו דין שיעשה רביעי בקודש ולמדנו שלישי בקודש מן התורה ורביעי מקל וחומר שלישי מן התורה דכתיב** [2] **והבשר אשר יגע בכל**

ה) לעיל יח., ג) [נקמן עז: יומא מג. יבמות כב: קדושין ד.: סוטי כט. ב"מ לד: סנהדרין מ: מנ. זבחים פב: קג: חולין קיח:], ז) סוטה כט: מגיגה כד. [תוספתא דתמורה פ"ג ה"ח], ד) [שייך לע"א], ה) [ע"א], ו) [שם], ז) לף כט., ח) ב"ק יח.,

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה יטמא לפי וכו' דקרינן בתרוייהו יטמא. ב"ב כלומר מדלפ קרינן יטמא: (ב) ד"ה אל למעוטי במשקין וכו' משמע לפיו:

מוסף רש"י

ראין עושה טומאה כיוצא בה. ולפן מטמא חוכל כיוצא בו (לעיל יד.). מנין לרביעי בקודש שהוא פסול. ולפ אמרינן טהור הוא כתמרומה (סוטה כח:), ומה מחוסר בפורים. בטומאות הלריכת קרבן, כגון זב וחבס ויולדת ומלוזע (שם). שלישי שפסול בתרומה. לדגבקת לן ק"ו ממקת סוטה (כט.), ומה טהול יום שמותר במעבר לחול בתרומה, אי אפשר במעבר אינו דין שיעשה שלישי בתרומה (חגיגה כד.). אינו דין שיעשה רביעי בקודש. ולפ תימה דיו נמי מן הדין להיות כנדון, ומימי הכי שלישי שפסול בתרומה דין הוא שפסול בקודש, לפס כן בטול ליה מלי קל וחומר, דשלישי בקודש לא מלינן למיגמר מיניה גלי לן קרא דלא, ומיהו דלפ שלישי בקודש, מלפת בעלמא הוא דלפמעינן דשלישי בקודש מן התורה הוא (חגיגה כד.).

מוסף תוספות

א. מנלן דילפינן משקין הבאין מחמת שרץ ממשקין הבאין מחמת כלי. תוס' שמק. ב. וא"ב משקין הבאים מחמת שרץ דלהוי ראשונים מנלן. שם. ג. אע"פ שכל טומאה של מת הוא טומאה שבעה. מי רמינו דוק. ד. שאין לך דבר שאינו נעשה אב הטומאה שהוא טמא טומאה שבעה. שם. ה. דכיון דסוף סוף צריכין למשקין שמיטמאין מאויר כלי חרס ולא הוו אלא שנים בכי האי גוונא נמי אמרינן דיו דלא ליהוי אלא שנים. מי' פ"ן, ועי' תוס' שלמן שמפסיק שם בכוש (סוטה כט.).

תורה אור השלם

1. וְכִי יִתֵּן מַיִם עַל זֶרַע וְנָפַל מִנִּבְלָתָם עָלָיו טָמֵא הוּא לָכֶם: ויקרא יא לח
2. וְהַבָּשָׂר אֲשֶׁר יָגַע בְּכָל טָמֵא לֹא יֵאָכֵל בָּאֵשׁ יִשָּׂרֵף וְהַבָּשָׂר כָּל טָהוֹר יֹאכַל בָּשָׂר: ויקרא ז יט

רבינו חננאל

מק"ו מיתיתין ליה הכי, ומה כלי הבא מחמת שרץ מטמא את המשקין. דתניגן בתורת כהנים. אם כן למה נאמר משקה בכל כלי יטמא, מלמד שהכלים מטמאין את המשקה, שרץ שמטמא את הכלי אינו דין שיטמא משקין. וכיון שטומאת משקין מחמת שרץ בק"ו גמר לה מן הכלי, אמרינן דיו לבא מן הדין. והן משקין הבאין מחמת שרץ, להיות כנדון, והוא הכלי, מה כלי אין מטמא כלי שאין טומאה עושה כיוצא בה, אף משקין הבאין מחמת שרץ לא יטמאו את הכלי. יטמא דרישא לטמא האוכל את המשקה. ואימא לטמא האוכל את הכלי, אמרת ק"ו ומה משקה הטמא אוכל אין מטמא כלי. אוכל שאין מטמא אוכל כיוצא בו אינו דין שלא יטמא כלי, הא מה אני מקיים יטמא דרישא דקרא לטמא את המשקין שהן עלולים לקבל טומאה. ודחינן לא צריכא לכולי האי, חדא דליכא מידי אחרינא לרבויי, כי מה יטמא מן האוכל כלים, הרי דחינהו מק"ו שלא יטמאו מן האוכל, וכל שכן אדם. לא נשאר אלא אוכלין ומשקין, אוכלין ליכא למימר דהא אין טומאה עושה כיוצא בה, לא נשארו אלא המשקין, ותו מפני שהן עלולין לקבל טומאה שלא בהכשר כר'. ואין טומאה עושה כיוצא בה מהתם נפקא, וכי יתן מים על זרע וגו'. הוא טמא ואין עושה כיוצא בה. ואוקמ' חד למשקין הבאין מחמת שרץ, וחד למשקין הבאין מחמת כלי וצריכא וכו'. זה כלו לדברי ר' יוסי הר' שמעון דאמרי לאוכלין טמאין לבלים טהורין, ואסיקנא ר' יוסי בשיטת ר' עקיבא אמרה ולא סבירא ליה כוותיה דיש שלישי בחולין, כמו שדרש ר' עקיבא בו ביום. וכן ר' עקיבא לא סבירא ליה כר' יוסי, דתניא ר' עקיבא אומר למד על ככר שני שעושה שלישי בחולין, ור' יוסי תני בתוספתא בסוף חגיגה מנין לרביעי בקודש שפסול, ודין הוא ומה מחוסר כפורים שמותר בתרומה, כדקיימא לן טבל ועלה אוכל במעשר, העריב שמשו אוכל בתרומה, הביא כפרתו אוכל בקדשים, נמצא מעורב שמש מחוסר כפורים טהור בתרומה פסול בקודש. שלישי שפסול בתרומה אינו דין שיעשה רביעי בקודש, למדנו שלישי לקדש מן התורה שנאמר והבשר אשר יגע

נכס"ג ממרי דיו. 1. דלא שייך למימר אוכל הבא מחמת שרץ מי כתב בהדיא דוודאי כתיב. תוס' שמק. ותוס' ר"פ מוסקין. דוודאי כתיב בקרא דמייתי בתר הכי וכי יותן מים על זרע ונפל וגו'. 2. דקים לן ביה שלישי לתרומה בפרק כשם (סוטה כט.). תוס' שמק.

כלל טמא מי לא משמע ליה מידי אגב נזקי. להכי צריכי נקרא טמא לאפוקי מדתניא בתוספתא[ב] ומשמע דמשמעינן ליה לר' יוסי בשלישי לתרומה ולא רביעי ורביעי לקודש ולא חמישי על כרחין ליה שני עושה שלישי בחולין ולא דרים טומאת טמא דאי ליה ליימיה לרביעי בתרומה

בכל טמא לא יאכל [א]מי לא עסקינן דנגע בשני רביעי מקל וחומר דאמרינן ואי ס"ד סבר כר"ע ניתני נמי רביעי בתרומה וחמישי בקודש אלא ר"ע לא סבר כר' יוסי מנלן א"ל דלא לישתמיט תנא וליתני רביעי בתרומה וחמישי בקודש ונימא ר"ע היא ואנן אהכי ניקום ונסמוך נפק רב אשי ואי תימא רב כהנא דק ואשכח הא [ב]דתנן [ג]הכלי מצרף את מה שבתוכו לקודש אבל לא לתרומה והרביעי בקודש פסול והשלישי בתרומה ואמר רבי חייא בר אבא א"ר יוחנן מעדותו של ר"ע נשנית משנה זו [ד](דתניא) [ה]הוסיף ר"ע [ו]הסולת והקטורת והלבונה והגחלים שאם נגע בטבול יום במקצתן פסול את כולן רביעי אין חמישי לא שלישי אין רביעי לא אלמא קסבר [ז]צירוף דרבנן ופליגא דרבי חנין דאמר [ח]צירוף דאוריתא שנאמר [ט]כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת הכתוב עשה [י]כל מה שבכף אחת [כ]תנן התם [ל]על מחט שנמצאת בבשר שהסכין והידים טהורות והבשר טמא נמצאת בפרש הכל טהור אמר רבי עקיבא [מ]זכינו שאין טומאת ידים במקדש ונימא

ניתני נמי רביעי בתרומה. וס"ד דהוה מלי למימר [א] לא סבר להו כר"ע אמאי מיצטריך למיתני נקל ומומר רביעי בקודש מהמוסר כפורים [ב] מגופיה דקרא שמעינן ליה כיון דשלישי טמא בחולין וכשבר אגב יגע בכל טמא וגו' כי היכי דדרשינן התם קרי כאן וכשבר אגב יגע בכל טמא וגו' **לא לישתמיט תנא** לעניין שלישי: וליתני רביעי בתרומה וחמישי בקודש. פ"ה דלמ"ד טומאת מקצן לטמא אמכיס דרבנן לא מכשרת רביעי בקודש אלא מדרבנן ועל ידי עיסה ולגזירה מכשרת לה שפיר [ג] כדאמרי' לעיל ור"ל דמיעצית ליה לי מהני מיצת הקודש למימני ליה רלמחר ומני יסבור לאוכל טמטמת אוכל ומה שפ"ה מדקתני לה גבי מעלות בפרק מומר בקודש (מגיגה כ: ושם) מ"מ כן דרבנן היא אשי ואנן אהכי ניקום ונסמוך נפק רב אשי ואי תימא רב כהנא דק ואשכח הא [ד]דתנן [ה]הכלי מצרף את מה שבתוכו לקודש אבל לא לתרומה והרביעי בקודש פסול והשלישי בתרומה ואמר רבי חייא בר אבא א"ר יוחנן מעדותו של ר"ע נשנית משנה זו [ו](דתניא) [ז]הוסיף ר"ע [ח]הסולת והקטורת והלבונה והגחלים שאם נגע בטבול יום במקצתן פסול את כולן רביעי אין חמישי לא שלישי אין רביעי לא אלמא קסבר [ט]צירוף דרבנן ופליגא דרבי חנין דאמר [י]צירוף דאוריתא שנאמר [כ]כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת הכתוב עשה [ל]כל מה שבכף אחת [מ]תנן התם [נ]על מחט שנמצאת בבשר שהסכין והידים טהורות והבשר טמא נמצאת בפרש הכל טהור אמר רבי עקיבא [ס]זכינו שאין טומאת ידים במקדש

כר"ע אמאי מיצטריך למיתני נקל ומומר רביעי בקודש ממהמוסר כפורים [ב] מגופיה דקרא שמעינן ליה כיון דשלישי טמא בחולין וכשבר אגב יגע בכל טמא וגו' כי היכי דדרשינן התם קרי כאן וכשבר אגב יגע בכל טמא וגו' **לא לישתמיט תנא** לעניין שלישי: **וליתני רביעי בתרומה וחמישי בקודש.** פ"ה דלמ"ד טומאת מקצן לטמא אמכיס דרבנן לא מכשרת רביעי בקודש אלא מדרבנן ועל ידי עיסה ולגזירה מכשרת לה שפיר [ג] כדאמרי' לעיל ור"ל דמיעצית ליה לי מהני מיצת הקודש למימני ליה רלמחר ומני יסבור לאוכל טמטמת אוכל ומה שפ"ה מדקתני לה גבי מעלות בפרק מומר בקודש (מגיגה כ: ושם) מ"מ כן דרבנן היא אשי ואנן אהכי ניקום ונסמוך נפק רב אשי ואי תימא רב כהנא דק ואשכח הא [ד]דתנן [ה]הכלי מצרף את מה שבתוכו לקודש אבל לא לתרומה והרביעי בקודש פסול והשלישי בתרומה ואמר רבי חייא בר אבא א"ר יוחנן מעדותו של ר"ע נשנית משנה זו [ו](דתניא) [ז]הוסיף ר"ע [ח]הסולת והקטורת והלבונה והגחלים שאם נגע בטבול יום במקצתן פסול את כולן רביעי אין חמישי לא שלישי אין רביעי לא אלמא קסבר [ט]צירוף דרבנן ופליגא דרבי חנין דאמר [י]צירוף דאוריתא שנאמר [כ]כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת הכתוב עשה [ל]כל מה שבכף אחת [מ]תנן התם [נ]על מחט שנמצאת בבשר שהסכין והידים טהורות והבשר טמא נמצאת בפרש הכל טהור אמר רבי עקיבא [ס]זכינו שאין טומאת ידים במקדש ונימא

מקרא מלא דבר הכתוב לימלא מתא הוא לקדשים דס"ד עושין כיוצא בהן מהמבשר אגב יגע בכל טמא: **אלמא קסבר צירוף דרבנן.** יש פי' מרש"י שמפרש לדייק לר"ע לגזירה דרבנן דמלאוריי"ת אין טומאה לעבודה וגחלים דהא לאו אוכל ניהו דמעלה דרבנן היא מה שמקבלין טומאה ופ"ק כל שעה (לקמן לא.) קרי לה מעלה ואין זה ראיה דהתם נמי קרי לה מעלה להניח בפרטו אוכל בקדשים אף על גב דהוי לאוריי"ת כדדרים בפרק הערל (יבמות עד:) ועוד דבהדיא מוכח בפרק שני בתמורין (דף לו:) דהמבשר לרבות עיסה ולפונה לאו מלמכתא היא דמהמבשר היא מהיכא דהקדש מכשר לאוריי"ת[ס] ורלמה לר"י כמו שהוגה בפי' לדייק לגזירה דרבנן מהא דקתני ריבית ריבית על לפר חטאת שאם נגע בטמא במקצת טימא את כולו וזהו מדרבנן שלפר חטאת אינו קודש אלא מוך[ז] כדמוכח בפרק התכלת (מנחות נג. ושם) שאין מועלין בלפר פרה וקתני הוסיף ר"ע משמע דהוי לרבנן כמו ריצת: **שאין טומאת ידים במקדש.** תימה לר"י מאחי היכי להם להיות שניות ס"ב מאי קא משמע לן דאין טומאה עושה פירין תרוייהו בו ביום וגזרו והא הניחו ידיהם שפוסלות התרומה מיירי בטמא

יוסי להא דתני אבא שאול טבול יום תחילה לקודש לטמא שניים ולפסול אחד הא אסיקנא דר' יוסי לית ליה הא דאבא שאול]. תנן התם במס' עדיות פ"ב. ועל המחט שנמצאת בבשר שהסכין והידים טהורות, מכלל שלא גזרו על הידים טומאה במקדש, זכינו שאין טומאת ידים במקדש.

[ב] מגיגה כ: [מנחות כד.], [ג] [ל"ל דתמן], [ג] מגיגה כג: יומא מה. עדיות פ"ב מ"ש, [ד] [מגיגה שם], [ה] [עדיות פ"ב מ"ה גן], [ו] [ויקרא יא], [ז] [ע"ע תוס' מגיגה כג: ד"ה והא ותוס' זבחים לו. ד"ה ופפרי סבי ותוס' מנחות כט. ד"ה יפלו ותוס' חולין לה. ד"ה אין לך].

תורה אור השלם

1. כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת:
במדבר ז יד

גליון הש"ס

גמ' כל מה שבכף אחת. עי' חולין לו ע"ב תוס' ד"ה לרוך:

מוסף רש"י

מי לא עסקינן דנגע בשני. מי לא מלינן למימרא מינה לאפוקי נגע בשני נמי קאמר לן יאכל דהא כבל טמא כתיב ולפי מיקרי טמא (סוטה ל.) דהא מצאתן לאפוקי שני טמא, דכתיב כל אשר בתוכו יטמא, וה"ל הכלי לאפוקי ומה שבתוכו שני וקרי ליה טמא, וקאמר רחמנא וכשבר אגב יגע בכל טמא לאפוקי בשני וה"ל כשר אגב לא יאכל, הכלי מצרף את מה שבתוכו. תמיכות מוכלן הרבה בכלי אחד ונגע טמא באחד מהן, הכלי מצרפן לטיהר הלשון ומיכה אחת ומטמא טהור (חגיגה כ:) ושפה נגע בטהור יום ממקצתו פסל את כולו (מנחות כד.). **אבל לא לתרומה.** לגלי מוכח שנגע בה טהיל לאכלן והכשרים בה טיהל בקודש, אבל לתרומה לא. אלא מדלא אשכחן דמטמא לתרומה אלא בשלישי, ש"מ דאפילו ר' עקיבא לית ליה רביעי בתרומה ולא חמישי בקודש, דהא ולית ליה האי דינא דתן ליה ר' יוסי. ומתמהינן וכי אהאי סברא ניקום וניסמוך. ודק רב כהנא ואשכח הא דתנן במס' חגיגה הכלי מצרף מה שבתוכו לקדש אבל לא לתרומה, הרביעי בקודש פסול והשלישי בתרומה. ואמרינן מעדותו של ר' עקיבא נשנית משנה זו, דתנן הוסיף ר' עקיבא הסלת והקטורת והלבונה והגחלים שנגע בטבול יום במקצת פסל את כולן, כלומר אם נגע בטבול יום במקצת הסלת נפסלה כולה, וכן הלבונה והקטורת כיוצא בה. ויש אומרים פירוש אחר, אם נגע בטבול יום בסלת נעשה (תחלת) הסלת ראשון. והקטורת שני והלבונה שלישי והגחלים רביעי. עד כאן של תורה פירוש והוא דנגעי אהדדי, אבל אי לא נגעי אהדדי, או אם יש שם עוד חמישי והכלי הוא דמגערפן מדרבנן הוא דמיפסלי אבל מדאורייתא לא. ופליגא דר' חנן דאמר ציר"ד דאורייתא, דכתיב כף אחת עשרה זהב, עשה הכתוב כל מה שבכף אחד. וקתני סיפא דהא דדיינקין עלה מעדותו של ר' עקיבא נשנית הרביעי בקודש פסול רביעי ולא חמישי. [ור' עקיבא היא דאמר לעיל בפרק חומר בקודש הרביעי בקודש פסול והשלישי בתרומה. תוס' שתן ומחט ה. ותוס' הרא"ש מוסיף. ומלתא דחנן מייתי התם לפרושי מתני'. ו. אבל ודאי רביעי בקודש דאורייתא הוא. מי הר"ן. ז. ומתוס' שתן מוסיף טעם אחר, דכיון אחת לא נפיק שאינו צריך לכלי וגם אינו כלי שרת. ומי' רבינו יהוד. דאי מקרא דר' חנין ליכא למילף מיניה אלא קדשי מזבח. ח. ואף אם יש טומאת ידים במקדש. מי' רבינו יהוד.

קבא א מיי' פי"ו מהל' מטמאי משכב ומושב הלכה ד:
קכב ב ג מיי' פי"ב מהלכות טומאת אוכלין הלכה ז:
קכג ד [מיי' פ"ח מהל' טומאת אוכלין הל' יח]:
קכד ה מיי' פ"י מהל' טומאת אוכלין הלכה ח:
קכה ו מיי' פ"ח מהל' מטמאי משכב ומושב הלכה ו:

רבינו חננאל

בכל טמא לא יאכל, בטמא לא נאמר אלא בכל טמא, אלו נאמר בטמא הייתי אומר זה טמא ראשון, למה נאמר בכל טמא להוסיף טמא אחר זה טמא שני. וכתיב לא יאכל הנוגע בזה הטמא. הנה נמצא שלישי מן התורה רביעי מקל וחומר כדאמרן ומה מחוסר כפורים שמותר בתרומה כו'. ואי ס"ד דר' יוסי סבר לה כר' עקיבא דאית ליה שלישי בחולין, ליתני רביעי בתרומה וחמישי בקדש, דהא מעלה לכל אחד ואחד ניתנו, מכאן למדנו דר' יוסי לית ליה הא דר"ע, ותו אשכחינן בהדיא במסכת סוטה דר' יוסי סבר אין שני עושה שלישי בחולין. ור' עקיבא נמי לית ליה הא דר' יוסי דתנאי ר' יוסי שלישי שפסול בתרומה אינו דין שיעשה רביעי בקדש, דאי ס"ד דאית ליה, כיון דאית ליה לר' עקיבא דשני עושה שלישי בחולין כמפורש בתורת כהנים, נימא שלישי שפסול בחולין אינו דין שיעשה רביעי בתרומה, וכי האי דינא ניתי חמישי בקדש ולימא ר' יוסי אליבא דר' עקיבא רביה אמרה וליה לא סבירא ליה, אלא מדלא אשכחן תנא דתני הכי, ש"מ דאפילו ר' עקיבא לית ליה רביעי בתרומה ולא חמישי בקדש, דהא ולית ליה האי דינא דתן ליה ר' יוסי. ומתמהינן וכי אהאי סברא ניקום וניסמוך. ודק רב כהנא ואשכח הא דתנן במס' חגיגה הכלי מצרף מה שבתוכו לקדש אבל לא לתרומה, הרביעי בקדש פסול והשלישי בתרומה. ואמרינן מעדותו של ר' עקיבא נשנית משנה זו, דתנן הוסיף ר' עקיבא הסלת והקטורת והלבונה והגחלים שנגע בטבול יום במקצת פסל את כולן, כלומר אם נגע בטבול יום במקצת הסלת נפסלה כולה, וכן הלבונה והקטורת כיוצא בה. ויש אומרים פירוש אחר, אם נגע בטבול יום בסלת נעשה (תחלת) הסלת ראשון. והקטורת שני והלבונה שלישי והגחלים רביעי. עד כאן של תורה פירוש והוא דנגעי אהדדי, אבל אי לא נגעי אהדדי, או אם יש שם עוד חמישי והכלי הוא דמגערפן מדרבנן הוא דמיפסלי אבל מדאורייתא לא. ופליגא דר' חנן דאמר ציר"ד דאורייתא, דכתיב כף אחת עשרה זהב, עשה הכתוב כל מה שבכף אחד. וקתני סיפא דהא דדיינקין עלה מעדותו של ר' עקיבא נשנית הרביעי בקדש פסול רביעי ולא חמישי. [ור' עקיבא היא דאמר לעיל בפרק חומר בקדש הרביעי בקדש פסול והשלישי בתרומה. תוס' שתן ומחט ה. ותוס' הרא"ש מוסיף. ומלתא דחנן מייתי התם לפרושי מתני'. ו. אבל ודאי רביעי בקדש דאורייתא הוא. מי הר"ן. ז. ומתוס' שתן מוסיף טעם אחר, דכיון אחת לא נפיק שאינו צריך לכלי וגם אינו כלי שרת. ומי' רבינו יהוד. דאי מקרא דר' חנין ליכא למילף מיניה אלא קדשי מזבח. ח. ואף אם יש טומאת ידים במקדש. מי' רבינו יהוד.